

Η κλιματική κρίση ως εκπαιδευτική πρόκληση

Η κλιματική κρίση δεν αποτελεί απλώς ένα περιβαλλοντικό ζήτημα, αλλά μια βαθιά κοινωνική, πολιτισμική και παιδαγωγική πρόκληση. Απαιτεί από το σχολείο να μετασχηματιστεί σε χώρο καλλιέργειας κριτικής σκέψης, ενεργού πολιτεότητας και συλλογικής δράσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση λειτουργεί ως μοχλός αλλαγής του σχολείου.

Ιστορική εξέλιξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Δεκαετία 1980

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση εισάγεται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, επηρεασμένη από τις διεθνείς εξελίξεις (UNESCO, Tbilisi), ως καινοτόμος, προαιρετική εκπαιδευτική δραστηριότητα.

Δεκαετία 1990

Θεσμοθετούνται τα σχολικά προγράμματα Π.Ε. και δημιουργείται ο θεσμός του Υπεύθυνου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, προκειμένου να υποστηριχθεί η εφαρμογή της καινοτομίας στα σχολεία.

2000-2010

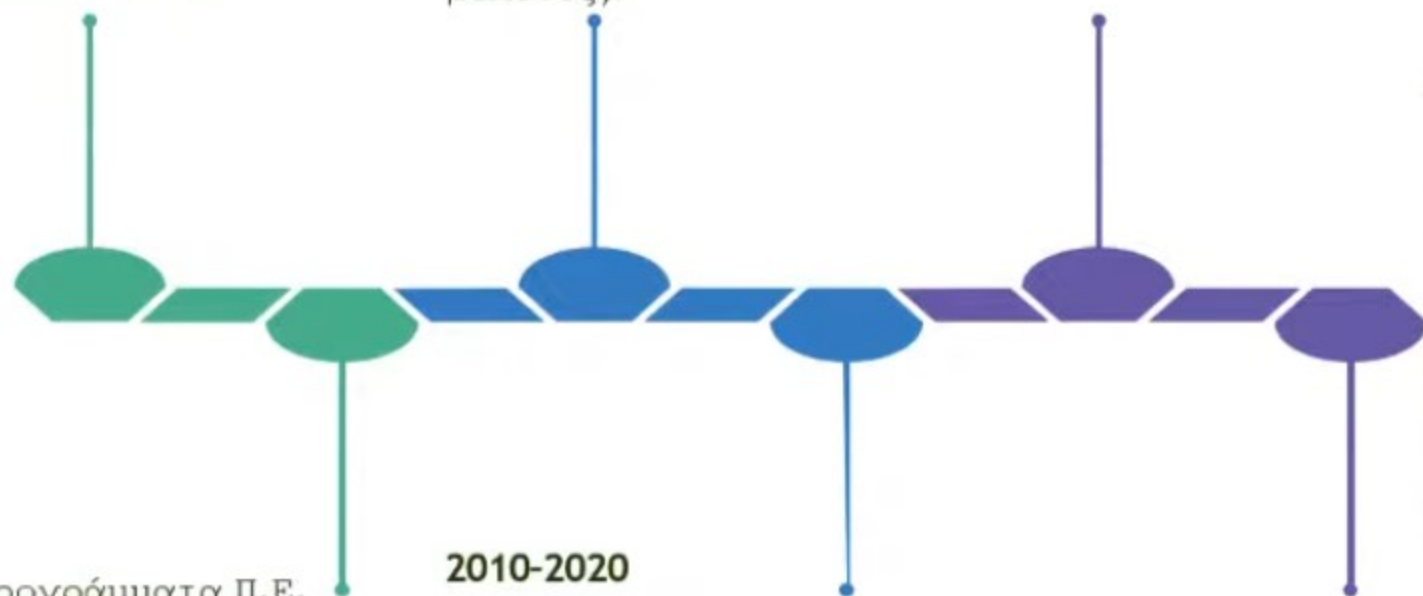
Η Π.Ε. ενισχύεται θεσμικά, αναπτύσσονται Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Δίκτυα σχολείων. Αναδεικνύεται ο παιδαγωγικός, εμπνευστικός και επιμορφωτικός ρόλος των ΥΠΕ (έρευνες, ποιοτικές μελέτες).

2010-2020

Η Π.Ε. διευρύνεται προς την Εκπαίδευση για την Αειφορία. Ενισχύεται η διαθεματικότητα, η σύνδεση με την τοπική κοινωνία και η ανάγκη δικτύωσης και συνεργασιών.

Σήμερα

Η κλιματική κρίση επαναπροσδιορίζει τον ρόλο της Π.Ε. και του ΥΠΕ: από συντονιστή προγραμμάτων - μέντορα, **coach** και καταλύτη εκπαιδευτικού μετασχηματισμού.

Γιατί ο ρόλος του ΥΠΕ γίνεται κρίσιμος

Ο Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης καλείται σήμερα να υπερβεί τον παραδοσιακό συντονιστικό ρόλο και να υποστηρίξει τον μετασχηματισμό της σχολικής πράξης.

Ο ΥΠΕ λειτουργεί ως:

- παιδαγωγικός
διαμεσολαβητής
- ενδυναμωτής
εκπαιδευτικών

- κόμβος συνεργασιών
- φορέας αλλαγής
κουλτούρας

Θεσμικό πλαίσιο και αρμοδιότητες του Υπεύθυνου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Maria Dimopoulou

Σύμφωνα με την **Υπουργική Απόφαση 92998/Γ7/2012**, με τίτλο: «**Καθορισμός των οργάνων, των κριτηρίων και της διαδικασίας επιλογής και τοποθέτησης των Υπευθύνων, Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας Πολιτιστικών Θεμάτων και Σχολικών Δραστηριοτήτων καθώς και των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων τους**», ο ρόλος του Υπεύθυνου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα παιδαγωγικών, υποστηρικτικών και συντονιστικών αρμοδιοτήτων, οι οποίες στην πράξη συγκροτούν έναν ρόλο συνεχούς καθοδήγησης και ενδυνάμωσης των σχολικών κοινοτήτων.

Ενδεικτικά, ο Υπεύθυνος Π.Ε.:

- παρακολουθεί, υποστηρίζει και αξιολογεί τα σχολικά προγράμματα Π.Ε. σε όλα τα στάδιά τους,
- ενημερώνει και καθοδηγεί εκπαιδευτικούς και διευθυντές για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων,
- επισκέπτεται τις σχολικές μονάδες και συνεργάζεται με εκπαιδευτικούς και μαθητικές ομάδες,
- παρέχει παιδαγωγική και οργανωτική υποστήριξη και συνεχή ανατροφοδότηση,
- οργανώνει συναντήσεις ομάδων εκπαιδευτικών για την επίλυση παιδαγωγικών και οργανωτικών ζητημάτων,
- συντονίζει και ενισχύει τη συνεργασία με Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και άλλους φορείς,
- υποστηρίζει τη δικτύωση σχολείων, τη συμμετοχή σε θεματικά δίκτυα και την ανάπτυξη συνεργασιών,
- οργανώνει δράσεις διάχυσης και παρουσίασης των σχολικών προγραμμάτων,
- συμμετέχει σε επιμορφώσεις, συνέδρια και δίκτυα ως επιμορφωτής ή εισηγητής.

Θεσμικός ρόλος και διπλή ταυτότητα

Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, ο ΥΠΕ έχει διπλό ρόλο:

- διοικητικό-συντονιστικό και
- συμβουλευτικό-εμπνευστικό.

Η ποιοτική έρευνα της Δημοπούλου (2005) καταδεικνύει ότι η εμπνευστική και συμβουλευτική διάσταση είναι αυτή που συμβάλλει ουσιαστικά στην υλοποίηση και βιωσιμότητα των προγραμμάτων ΠΕ.

Από τον συντονισμό στο **mentoring**

Η μετάβαση από τον ρόλο του συντονιστή στον ρόλο του μέντορα αποτελεί κρίσιμο βήμα για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, ιδιαίτερα στην εποχή της κλιματικής κρίσης.

Το **mentoring** στην Π.Ε. δεν αφορά καθοδήγηση με έτοιμες λύσεις, αλλά μια **παιδαγωγική σχέση ενδυνάμωσης και επαγγελματικής ανάπτυξης**.

Mentoring στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση σημαίνει:

- Σχέση εμπιστοσύνης και ασφάλειας, όπου ο εκπαιδευτικός νιώθει ότι μπορεί να εκφράσει προβληματισμούς και δυσκολίες.
- Εξατομικευμένη υποστήριξη, προσαρμοσμένη στις ανάγκες, την εμπειρία και το πλαίσιο κάθε σχολείου.
- Αναγνώριση αναγκών, ρυθμών και δυνατοτήτων των εκπαιδευτικών και των σχολικών ομάδων.
- Ενδυνάμωση της αυτονομίας, ώστε οι εκπαιδευτικοί να σχεδιάζουν και να υλοποιούν δράσεις με αυτοπεποίθηση.
- Συνεχής ανατροφοδότηση και αναστοχασμός, που οδηγούν στη βελτίωση της πράξης και στη μάθηση μέσα από την εμπειρία.

Ο Υπεύθυνος ΠΕ ως **coach** εκπαιδευτικών και σχολικών ομάδων

Στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ο ρόλος του Υπευθύνου ΠΕ εξελίσσεται από την ατομική υποστήριξη στον ρόλο του **coach** εκπαιδευτικών ομάδων και σχολικών κοινοτήτων.

Το **coaching** στην Π.Ε. δεν εστιάζει στην παροχή λύσεων, αλλά στη διευκόλυνση συλλογικών διαδικασιών μάθησης, δράσης και αναστοχασμού, που είναι θεμελιώδεις για τη βιωματική και συνεργατική φύση της ΠΕ.

Ο ρόλος του ΥΠΕ ως coach αναδύεται όταν:

- Διευκολύνει τον αναστοχασμό, βοηθώντας τους εκπαιδευτικούς και τις ομάδες να επεξεργάζονται την εμπειρία τους, να αξιολογούν τις δράσεις τους και να μαθαίνουν από την πράξη.
- Υποστηρίζει τη λήψη αποφάσεων, χωρίς να επιβάλλει κατευθύνσεις, ενδυναμώνοντας τις σχολικές ομάδες να αναλαμβάνουν ευθύνη για τον σχεδιασμό και την πορεία των προγραμμάτων Π.Ε.
- Ενθαρρύνει το δημιουργικό ρίσκο, αναγνωρίζοντας ότι η καινοτομία και η βιωματική μάθηση προϋποθέτουν πειραματισμό, αβεβαιότητα και ανοικτότητα σε νέες προσεγγίσεις.
- Καλλιεργεί ασφαλές περιβάλλον πειραματισμού, όπου τα λάθη αντιμετωπίζονται ως μέρος της μαθησιακής διαδικασίας και όχι ως αποτυχία.

Από τον συντονισμό στο **mentoring** και **coaching**

Δύο συμπληρωματικές παιδαγωγικές λειτουργίες του ΥΠΕ

Mentoring στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

- Σχέση εμπιστοσύνης και προσωπικής συνοδείας του εκπαιδευτικού.
- Ο ΥΠΕ στηρίζει, ενδυναμώνει, αναγνωρίζει ανάγκες και ρυθμούς και βοηθά τον εκπαιδευτικό να αναπτύξει αυτονομία και παιδαγωγική αυτοπεποίθηση.

Coaching στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

- Διευκόλυνση συλλογικών διαδικασιών και σχολικών ομάδων.
- Ο ΥΠΕ καλλιεργεί αναστοχασμό, στηρίζει τη λήψη αποφάσεων και δημιουργεί ασφαλές περιβάλλον πειραματισμού και αλλαγής κουλτούρας.

Κοινός στόχος: βιώσιμα σχολεία και ενεργές κοινότητες μάθησης

Ερευνητικά ευρήματα που αναδεικνύουν τον ρόλο του ΥΠΕ ως μέντορα

Η ποιοτική έρευνα της Δημοπούλου (2005), μέσα από συνεντεύξεις εκπαιδευτικών που υλοποίησαν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, αναδεικνύει με σαφήνεια ότι ο ρόλος του Υπεύθυνου ΠΕ υπερβαίνει τον τυπικό συντονισμό και προσεγγίζει χαρακτηριστικά **mentoring**.

Οι εκπαιδευτικοί αποδίδουν στον ΥΠΕ:

- Καθοριστική **υποκίνηση για συμμετοχή**, ιδιαίτερα στα αρχικά στάδια, όταν υπάρχει ανασφάλεια ή δισταγμός για την ανάληψη ενός προγράμματος Π.Ε.
- **Αίσθημα ασφάλειας και στήριξης**, που επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να δοκιμάσουν βιωματικές και καινοτόμες πρακτικές χωρίς φόβο αποτυχίας.
- **Συνεχή και ουσιαστική ανατροφοδότηση**, κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού, της υλοποίησης και της αξιολόγησης των προγραμμάτων.
- **Προσωπική παρουσία στο σχολείο**, η οποία ενισχύει τη σχέση εμπιστοσύνης και μετατρέπει τον ΥΠΕ σε «πρόσωπο αναφοράς».
- **Υποστήριξη σε κρίσιμες στιγμές**, όπως προβλήματα συνεργασίας, αμφιβολίες για την πορεία του προγράμματος ή δυσκολίες εφαρμογής.

Τα στοιχεία αυτά συνθέτουν ένα προφίλ Υπεύθυνου ΠΕ που λειτουργεί ως μέντορας, ενδυναμώνοντας τους εκπαιδευτικούς και υποστηρίζοντας την παιδαγωγική τους εξέλιξη μέσα από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Η Διεύθυνση Π.Ε. Α' Αθήνας ως πεδίο συστηματικής Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Στη Διεύθυνση Π.Ε. Α' Αθήνας, η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση αναπτύχθηκε διαχρονικά όχι ως αποσπασματική δραστηριότητα, αλλά ως συνεχής παιδαγωγική διαδικασία, με τη στήριξη της Υπεύθυνης ΠΕ.

Οι δράσεις εξελίχθηκαν από μεμονωμένα προγράμματα σε οργανωμένες παιδαγωγικές παρεμβάσεις, Δίκτυα σχολείων και κοινότητες μάθησης.

Θεματικές περιοχές δράσης

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Α' Αθήνας οργανώθηκε γύρω από σταθερούς θεματικούς άξονες, που απαντούν σε πραγματικές περιβαλλοντικές προκλήσεις.

Ενδεικτικά:

- **Πόλη & βιώσιμη καθημερινότητα/Το παιδί η πόλη και τα μνημεία**
- (10ετές πρόγραμμα Π.Ε&Π.Θ σε συνεργασία με το Δ.Αθηναίων
- **Νερό:** κύκλος του νερού, εξοικονόμηση, τοπικά υδάτινα συστήματα
- **Ενέργεια:** εξοικονόμηση, ΑΠΕ, ενεργειακό αποτύπωμα σχολείου
- **Απορρίμματα:** ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση, κυκλική οικονομία
- **Βιοποικιλότητα & πράσινοι χώροι**

Τοπικά Δίκτυα:

Το βλέμμα στην Πόλη , Αειφόρα Σχολεία ,Κήπ

Μάθηση, φροντίδα, ανθεκτικότητα

Ιδιαίτερη θέση κατέχουν τα τοπικά δίκτυα /εργαστήρια βιωματικής μάθησης και περιβαλλοντικής ευθύνης.

Η Υπεύθυνη ΠΕ υποστήριξε:

- τον παιδαγωγικό σχεδιασμό,
- τη δικτύωση σχολείων,
- τη συνεργασία με φορείς,
- τη σύνδεση με πολιτικές για τον σχολικό χώρο (ΥΠΑΙΘ).

Η Αφετηρία

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο ελληνικό σχολείο έχει ιστορία, βάθος και όραμα. Η κλιματική κρίση, όμως, ανέδειξε ένα ουσιαστικό κενό: όχι έλλειψη οράσεων, αλλά έλλειψη συνοχής, συνέχειας και συστημικής προσέγγισης.

Το Θεσμικό Πλαίσιο

Το κενό στην κλιματική εκπαίδευση και ο ρόλος του Υπεύθυνου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης συνδυάστηκαν με τη δυνατότητα ίδρυσης Τοπικών Δικτύων στις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης.

Έτσι τέθηκαν οι βάσεις για μια πιο οργανωμένη και συστηματική προσέγγιση της κλιματικής εκπαίδευσης στο σχολείο.

Τοπικό δίκτυο «Σχολεία για το Κλίμα» Νησίδες Ανθεκτικότητας και Αλλαγής»

*Ένα παράδειγμα διατοπικής συνεργασίας και εκπαιδευτικού μετασχηματισμού
2021-2026*

Το Τοπικό Δίκτυο «Σχολεία για το Κλίμα» δεν ξεκίνησε ως μια μεμονωμένη πρωτοβουλία, αλλά ως παράδειγμα συνεργασίας μεταξύ Πρωτοβάθμιων Διευθύνσεων Εκπαίδευσης, συγκεκριμένα της Α' Αθήνας, της Γ' Αθήνας και της Δυτικής Αττικής.

Η σύμπραξη αυτή επέτρεψε την ανταλλαγή εμπειρίας, την αξιοποίηση συμπληρωματικών πόρων και τη δημιουργία ενός κοινού παιδαγωγικού οράματος για την κλιματική εκπαίδευση.

Το Δίκτυο συγκροτήθηκε ως πλαίσιο:

- συλλογικού σχεδιασμού και συντονισμού,
- κοινών επιμορφωτικών δράσεων,
- δικτύωσης σχολείων διαφορετικών περιοχών,
- ανάπτυξης κοινών εργαλείων και εκπαιδευτικού υλικού.

Μέσα από αυτή τη διατοπική συνεργασία, το Δίκτυο λειτούργησε εξαρχής ως χώρος mentoring και coaching, τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και για τα ίδια τα στελέχη εκπαίδευσης.

52:40 / 2:39:40

Ολιστική παιδαγωγική προσέγγιση του Δικτύου

Το περιεχόμενο του Δικτύου αναπτύσσεται σε τέσσερις αλληλένδετες διαστάσεις:

**Γνώση της
κλιματικής
αλλαγής:** αιτίες,
συνέπειες,
επιπτώσεις στον
ελλαδικό χώρο

**Μετριασμός της
κλιματικής αλλαγής**
μέσα από δράσεις
μείωσης του οικολογικού
αποτυπώματος του
σχολείου (ενέργεια, νερό,
απορρίμματα, διατροφή,
μετακινήσεις, Πράσινοι
χώροι)

**Προσαρμογή στην
κλιματική
αλλαγή, με έμφαση
στην Πρόληψη και
διαχείριση
ακραίων
φαινομένων**

**Συμμετοχή και
συνεργασία της
σχολικής και
τοπικής
κοινότητας, με
στόχο την
καλλιέργεια του
ενεργού Πολίτη**

Maria Dimopoulou

2021: Το Τοπικό Δίκτυο ως Παιδαγωγική Επιλογή

Κοινότητα Πρακτικής

Χώρος συνάντησης, διαλόγου
και ανταλλαγής εμπειριών
μεταξύ εκπαιδευτικών

Χώρος Επιμόρφωσης

Συνεχής ανάπτυξη γνώσεων
και δεξιοτήτων για την
κλιματική εκπαίδευση

Μηχανισμός Αλλαγής

Σχολεία που μαθαίνουν, συνεργάζονται και δρουν ως νησίδες
ανθεκτικότητας και αλλαγής

Σκοπός του δικτύου

- ❑ Απόκτηση γνώσεων & δεξιοτήτων για την κλιματική αλλαγή
- ❑ Καλλιέργεια στάσεων και ενεργού συμμετοχής μαθητών/τριών & εκπαιδευτικών
- ❑ Ενσωμάτωση πρακτικών μετριασμού & προσαρμογής στην καθημερινή σχολική ζωή
- ❑ Υποστήριξη της μετάβασης των σχολείων προς την κλιματική ουδετερότητα

Στόχος: σχολεία που μαθαίνουν, δρουν και φροντίζουν

Maria Dimopoulou

Οι Πρώτες Βάσεις του Δικτύου

Εκπαιδευτικά Υλικά

Συλλογή και διάχυση εκπαιδευτικών πόρων και μεθοδολογιών για την κλιματική εκπαίδευση

Εργαστήρια Δεξιοτήτων

Ανάδειξη σχετικών εργαστηρίων από τη Ζώνη ΕΔ του ΙΕΠ και δημιουργία δύο νέων σεναρίων

Ψηφιακό Αποθετήριο

Δημιουργία ιστοσελίδας ως κεντρικού αποθετηρίου όλων των πόρων και δράσεων του δικτύου

Όλο αυτό βάθαινε και εξελισσόταν συνεχώς, δημιουργώντας τις βάσεις για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση.

Ο ρόλος του ΥΠΕ στο Δίκτυο «Σχολεία για το Κλίμα»

Στο πλαίσιο του Δικτύου, η Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης δεν λειτουργεί ως απλή συντονίστρια, αλλά ως μέντορας και **coach** σχολικών ομάδων.

Συγκεκριμένα, η ΥΠΕ:

- υποστηρίζει τα σχολεία στον σχεδιασμό συνδυασμένων δράσεων,
- βοηθά στη μετάβαση από την ιδέα στη συστηματική υλοποίηση,
- ενδυναμώνει τις εκπαιδευτικές ομάδες να λαμβάνουν αποφάσεις,
- καλλιεργεί αναστοχασμό και ανατροφοδότηση,
- διασφαλίζει συνοχή και συνέχεια στο χρόνο.

Η Εξέλιξη προς τον Μετασχηματισμό

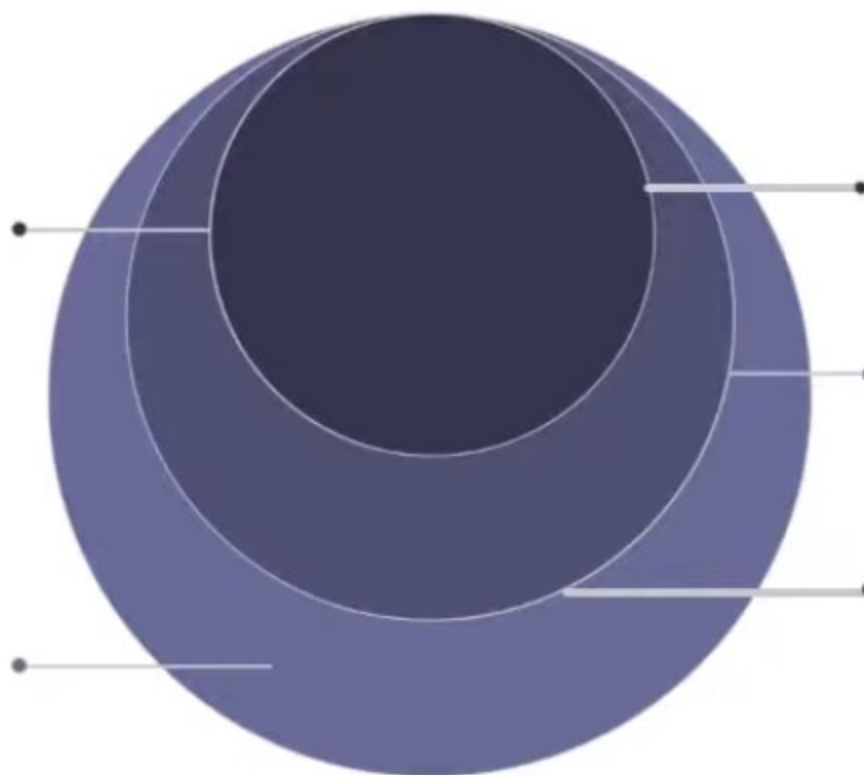
Μια σταδιακή μετάβαση από τα μεμονωμένα προγράμματα στον ολιστικό σχολικό μετασχηματισμό.

Προγράμματα Π.

Ο πυρήνας: ατομικά προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που δημιούργησαν τη βάση

Whole School Approach

Ο στόχος: ολιστικός μετασχηματισμός του σχολείου προς την κλιματική ουδετερότητα

Εμβολιασμός Μαθημάτων

Ενσωμάτωση της κλιματικής διάστασης στο αναλυτικό πρόγραμμα όλων των μαθημάτων

Δημιουργία κινημάτων ενημέρωσης που επεκτείνουν την επίδραση πέρα από την τάξη

Εργαστήρια Δεξιοτήτων

Ανάπτυξη πρακτικών ικανοτήτων και δράσεων ενεργού πολίτη για ουσιαστική συμμετοχή

Πρώτη παρέμβαση (2021–2022)

*Εμβολιασμός των Προγραμμάτων Π.Ε. με σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις.
Εστίαση στην ανανέωση περιεχομένου και μεθοδολογίας.*

Παιδαγωγική μετατόπιση: από αποσπασματικές δράσεις σε συνεκτικό πλαίσιο

- Επιστημονικά δεδομένα για την κλιματική κρίση
- Σύνδεση τοπικού με παγκόσμιο πλαίσιο
- Βιωματική μάθηση
- Μνήμη και συνέχεια δράσεων μέσω ψηφιακής πλατφόρμας (ιστοσελίδα)

- Η ιστοσελίδα του Δικτύου σχεδιάστηκε ως αποθετήριο υλικού, χώρος καλών πρακτικών και εργαλείο επιμόρφωσης. Όχι βιτρίνα. **Υποδομή.**

Εξέλιξη και Εμβάθυνση (2021-2025)

4

2021-2022: Προγράμματα Π.Ε. & Εργαστήρια Δεξιοτήτων

1

2

2023: Μαθητικό Συνέδριο

2024: Παιδαγωγικές Μέθοδοι

3

4

2025: Τέχνη και Κλιματική Αλλαγή

2025: Κλιματική Ακαδημία

5

ClimEduAct

Κάθε βήμα σηματοδοτεί εμβάθυνση: από τη δράση στην τάξη, στη συλλογική σχολική αλλαγή.

Παιδαγωγικές Μέθοδοι που Μετασχηματίζουν

Βιωματική Μάθηση

- Υπαίθρια μάθηση (outdoor learning)
- Σχολικές αυλές ως ζωντανές τάξεις
- Σύνδεση μάθησης με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον
- Κλιματικός περίπατος
- Αισθητηριακός περίπατος
- Εργαστήρια υπαίθριων τάξεων
- Μάθηση μέσω δράσης (learning by doing)

Ερευνητικές Προσεγγίσεις

- Παρατήρηση και διερεύνηση τοπικών περιβαλλοντικών ζητημάτων
- Συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων
- Μελέτες περίπτωσης (σχολείου, γειτονιάς, πόλης) και αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης
- Σύνδεση τοπικού με το παγκόσμιο πλαίσιο
Αναστοχασμός & αξιολόγηση δράσεων

Αφηγηματικές Τεχνικές

- **Storytelling** για την κατανόηση σύνθετων εννοιών
- **Κλιματικός οραματισμός** (χειροποίητα οράματα για το μέλλον)
- Δημιουργία συλλογικών αφηγήσεων και σεναρίων
- Ρόλοι και προσομοιώσεις (role-play)

Συνεργατικές Τεχνικές

- Εκπαιδευτικά παιχνίδια
- Συνεργατικά εργαστήρια
- **World Café**
- Συμμετοχικός σχεδιασμός
- **Μαθητικά συνέδρια και διαβουλεύσεις**
- Ομαδική λήψη αποφάσεων
- **Καμπάνιες** ευαισθητοποίησης
- **Tinkering**

Καθώς το Δίκτυο ωρίμαζε, οι μέθοδοι αυτές συγκρότησαν το παιδαγωγικό υπόβαθρο της προσέγγισής του.

Δεύτερη φάση (2022-2024)

Καμπάνιες Ευαισθητοποίησης

- Σύντομες και στοχευμένες πρωτοβουλίες μηνιαίας διάρκειας
- Εναλλαγή θεμάτων για ολιστική προσέγγιση της κλιματικής αλλαγής
- Δημόσια διάχυση μηνυμάτων με στόχο την κινητοποίηση της σχολικής κοινότητας

Θεματικές καμπανιών

- Ενέργεια
- Βιώσιμες πόλεις
- Κλιματική αλλαγή
- Βιοποικιλότητα
- Απορρίμματα & κυκλική οικονομία
- COP & διεθνείς διασκέψεις
- 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης
- Πράσινα Χριστούγεννα

ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟΧΟΙ
17 ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΝΑ ΔΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΜΑΣ

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

«Γνωρίζουμε τους 17 στόχους βιώσιμης Ανάπτυξης»

Μαρία Δημησίου
Υπόδιος Περιφερειακός Επιθεωρητής Π.Σ. Α' Αθήνας

Ελένη Νιάγγου
Υπόδιος Περιφερειακός Επιθεωρητής Π.Σ. Γ' Αθήνας

Αλεξάνδρα Τσίγανου
Υπόδιος Περιφερειακός Επιθεωρητής Π.Σ. Δ' Αθ. Αθηνών

COP28 UAE
UNITE. ACT. DELIVER.

Καμπάνια ενημέρωσης για την κλιματική αλλαγή με αφορμή τη Διεκπεραίωση των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή - COP28 που πραγματοποιείται φέτος στο Ντουμπάι, από τις 30 Νοεμβρίου έως τις 12 Δεκεμβρίου.

Μαρία Δημησίου
Υπόδιος Περιφερειακός Επιθεωρητής Π.Σ. Α' Αθήνας

Ελένη Νιάγγου
Υπόδιος Περιφερειακός Επιθεωρητής Π.Σ. Γ' Αθήνας

Αλεξάνδρα Τσίγανου
Υπόδιος Περιφερειακός Επιθεωρητής Π.Σ. Δ' Αθ. Αθηνών

Μαζί είναι εντάξει, αλλά η αλλαγή κλίματις απ' όλην την Ελλάδα είναι η λύση για τον Κλιματικό Αύγουστο - COP28 που θα πραγματοποιηθεί στη Ντουμπάι από τις 30 Δεκ. ως τις 12 Φεβρουάριο 2024

Γίνε η αλλαγή για να γίνει καλύτερο μέλλον!!!

zoom

Μαρία Δημησίου
Υπόδιος Περιφερειακός Επιθεωρητής Π.Σ. Α' Αθήνας

Ελένη Νιάγγου
Υπόδιος Περιφερειακός Επιθεωρητής Π.Σ. Γ' Αθήνας

Αλεξάνδρα Τσίγανου
Υπόδιος Περιφερειακός Επιθεωρητής Π.Σ. Δ' Αθ. Αθηνών

Το μωσαϊκό του κλίματος (climate fresk)

<https://climatefresk.org/>

Μαθαίνουμε για την κλιματική αλλαγή παίζοντας! – ΚΕΠΕΑ Κορδελιού

 Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων
Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου

Εκπαιδευτικά παιχνίδια για την κλιματική αλλαγή

Θεσσαλονίκη, Απρίλιος 2020

Τρίτη φάση (2024)

Χτίζοντας τη γνώση με παιγνιώδεις μεθόδους

zoom

Η κλιματική ουδετερότητα με απλά λόγια

Το ισοζύγιο της κλιματικής ουδετερότητας: αφενός «Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου» και αφετέρου «Προστασία & αναβάθμιση οικοσυστημάτων».

Στα μπαλόνια με θερμά χρώματα (κόκκινο, κίτρινο, πορτοκαλί) τα παιδιά γράφουν πηγές παραγωγής αερίων του θερμοκηπίου (αυτοκίνητα, βιομηχανία, θέρμανση, γεωργική παραγωγή κλπ), ενώ στα μπαλόνια με τα ψυχρά (μπλε, πράσινο) γράφουν φυσικά οικοσυστήματα (δάση, λίμνες, ωκεανοί, ποτάμια, έδαφος κλπ) που απορροφούν CO₂ και χρειάζεται να προστατευτούν.

Στη συνέχεια δυο παιδιά δημιουργούν με τα σώματά τους μια ζυγαριά και κρατώντας τα μπαλόνια οπτικοποιούν το ισοζύγιο της κλιματικής ουδετερότητας.

Περιήγηση, ερωτηματολόγια, παρατήρηση και συνεντεύξεις

<p>ΕΝΕΡΓΕΙΑ</p> <p>Κατανάλωση ενέργειας, θέρμανση, δροσισμός, φωτισμός, συσκευές, προτάσεις εξοικονόμησης, θερμομόνωση του κτιρίου, ενεργειακά κουφώματα.</p>	<p>ΝΕΡΟ</p> <p>Κατανάλωσης νερού, σύστημα χρήσης βρόχινου νερού, διαρροές στα υδραυλικά συστήματα, σύστημα διπλής ροής στα καζανάκια, εξαρτήματα εξοικονόμησης νερού, πρόληψη για πλημμύρα</p>	<p>ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ-ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ</p> <p>Διαχείριση απορριμμάτων, κάδοι διαλογής υλικών, αξιολόγηση όγκου και σύνθεσης απορριμμάτων, κατανάλωση χαρτιού, ψηφιακή ανταλλαγή εγγράφων, χρήση πλαστικού, διαχείριση οργανικών, συλλογή μπαταριών, συλλογή μικρών ηλεκτρικών συσκευών, δοχείων μελανιών, τηγανελαιίων, υπερκατανάλωση</p>
<p>ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ</p> <p>Χρήσης ιδιωτικών μέσων, χρήση ΜΜΜ, συνεπιβατισμός, προσέλευση με τα πόδια, ποδήλατο, διαβάσεις για μετακίνηση πεζών προς το σχολείο</p>	<p>ΠΡΑΣΙΝΟ</p> <p>Καταγραφή υπάρχοντος πρασίνου, πράσινες στέγες, κήποι βροχής, βιοποικιλότητα, φυτά ανθεκτικά στον καύσωνα ή φυτά υδροβόρα, σχολικός λαχανόκηπος, βοτανόκηπος, άδεια παρτέρια/δεντροδόχοι</p>	<p>ΔΙΑΤΡΟΦΗ</p> <p>Σπατάλη φαγητού, χρήση πλαστικών μιας χρήσης, αυξημένα απορρίμματα από συσκευασίες σχολικών γευμάτων, κατανάλωση συσκευασμένων προϊόντων ή μη εποχιακών ή βιομηχανοποιημένων προϊόντων</p>

Τομείς της ζωής του σχολείου που συμβάλλουν στο ανθρακικό αποτύπωμα- Αντισταθμ

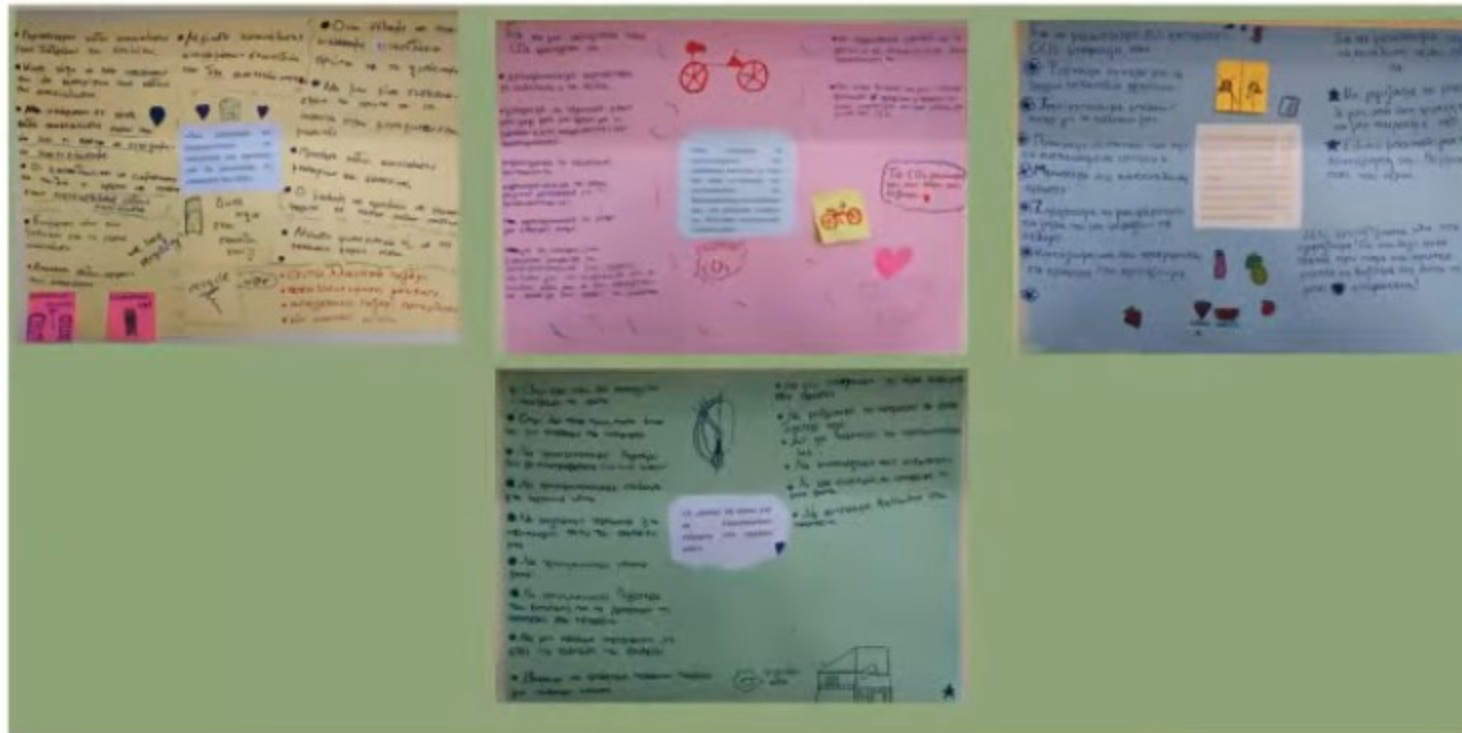
World Café για το Κλίμα

Δομή:

- 4 θεματικές ενότητες
- 4 τραπέζια συζήτησης
- 4 γύροι των 10 λεπτών

Θεματικές:

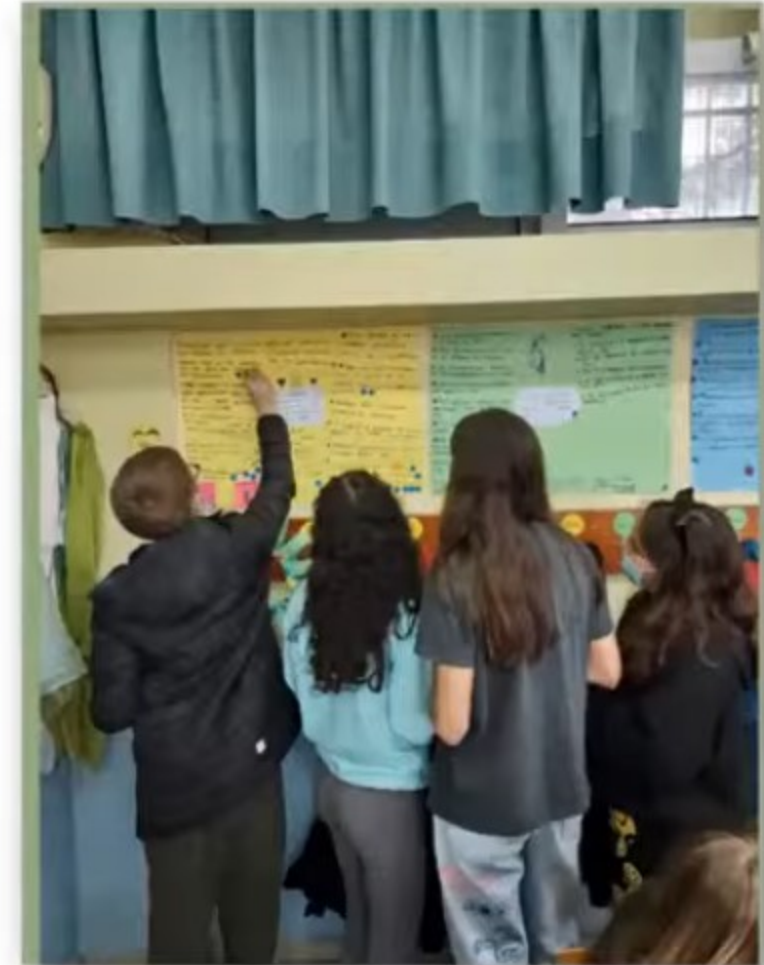
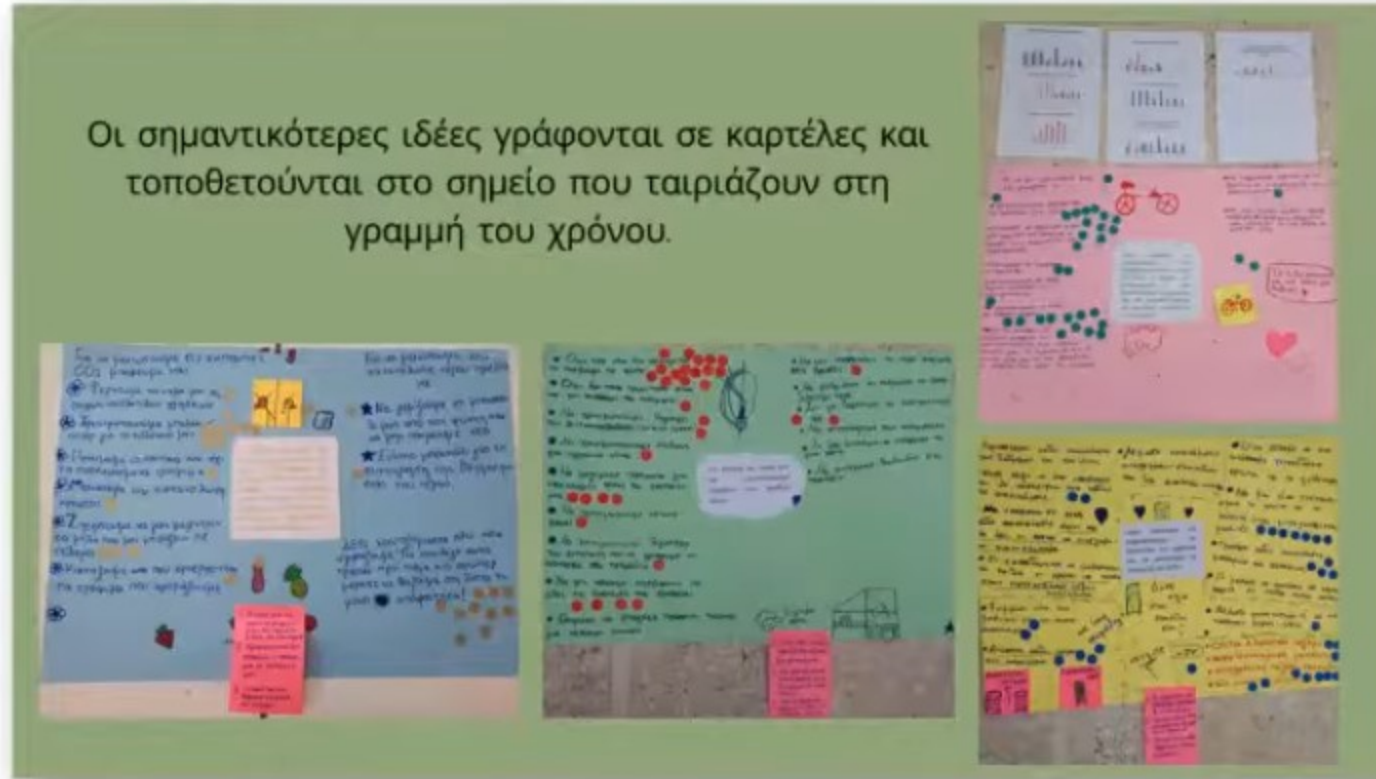
- ⚡ Ενέργεια & Κτίριο
- 🚶 Μετακινήσεις
- 🍷 Διατροφή - Απορρίμματα - Κατανάλωση
- 🌱 Πράσινο - Βιοποικιλότητα - Νερό

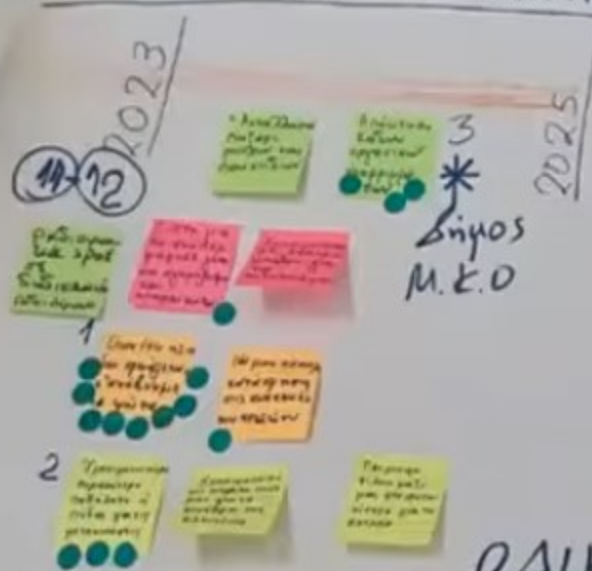

Ψηφοφορία

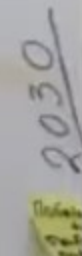
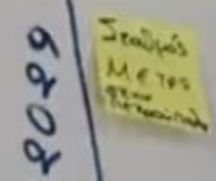
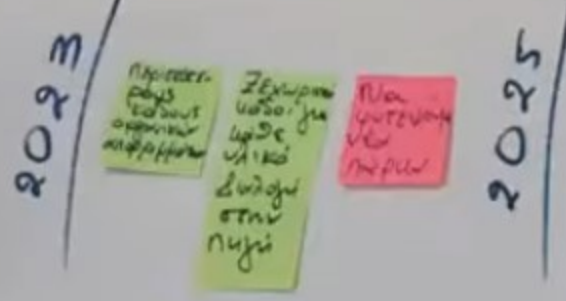
Οι σημαντικότερες ιδέες γράφονται σε καρτέλες και τοποθετούνται στο σημείο που ταιριάζουν στη γραμμή του χρόνου.

ΟΔΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΟΔΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ

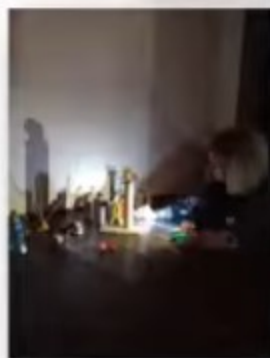

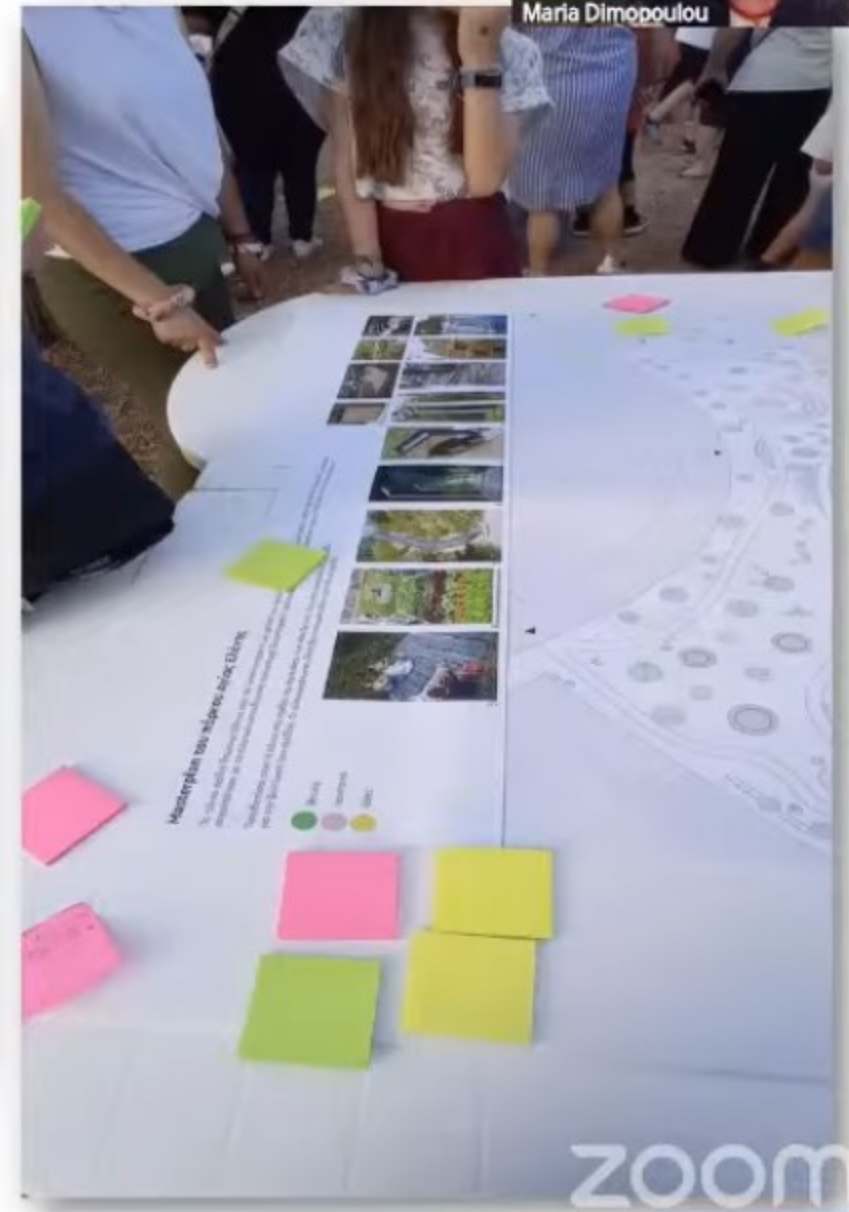
Tinkering (Μαθαίνω κάνοντας, δοκιμάζοντας και βελτιώνοντας)

Maria Dimopoulou

Συμμετοχικός Σχεδιασμός

zoom

Τέταρτη φάση(2023)

Ευρωπαϊκό Μαθητικό Συνέδριο Ελευσίνας 2023

«Μετάβαση προς ένα Κλιματικά Ουδέτερο Μέλλον»

ZOOM

Τριήμερο συνέδριο (9-11 Μαΐου 2023) με μαθητές/τριες 10-15 ετών από Ελευσίνα, Αττική, Θεσσαλονίκη, Γερμανία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Συνέχεια της Ελληνο-Γερμανικής συνεργασίας στο πλαίσιο του European Climate Initiative (EUKI).

01

Αλληλεπίδραση

Δημιουργία διαλόγου μεταξύ μαθητών και μαθητριών από διαφορετικές πόλεις

02

Συμμετοχικές Μεθοδολογίες

Για την ενδυνάμωση των μαθητών/τριών, την ανάδειξη των απόψεών τους και τη δημιουργία συλλογικού οράματος.

03

Συλλογικό Όραμα

Διαμόρφωση ιδεών για ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον στην Ελευσίνα

Το συνέδριο λειτούργησε ως χώρος συνάντησης, διαλόγου και συν-διαμόρφωσης συλλογικού οράματος.

Μαρία Διμοπούλου

Κατά τη διάρκεια αυτών των χρόνων, παρακολουθήσαμε στενά όλες τις ευρωπαϊκές επιμορφώσεις και συμμετείχαμε σε πολλές πρωτοβουλίες που εμπλούτισαν την πρακτική μας.

Greening Education Partnership – GEP Framework (UNESCO)

Πλαίσιο για την ενσωμάτωση της βιωσιμότητας σε όλες τις πτυχές της σχολικής ζωής

GreenComp

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο ικανοτήτων βιωσιμότητας που μας καθοδήγησε στη σχεδίαση δραστηριοτήτων

New European Bauhaus
beautiful | sustainable | together

New European Bauhaus

Η πρωτοβουλία που συνδέει βιωσιμότητα, αισθητική και συμμετοχικότητα στο σχολικό χώρο

Πέμπτη Φάση (2024)

Από μεμονωμένες δράσεις σε συστηματική σχολική πρακτική

01

Μεθοδολογία GEP

Συστηματική εφαρμογή της μεθοδολογίας GEP στη σχολική πράξη
(σχεδιασμός - υλοποίηση - αναστοχασμός)

02

Ενεργός Πολίτης

Δυναμική ένταξη των Δράσεων Ενεργού Πολίτη στη λειτουργία και τον σχεδιασμό του σχολείου. Μέσα από το Τοπικό Δίκτυο, οι δράσεις ενεργού πολίτη συντονίστηκαν, ενισχύθηκαν και απέκτησαν συλλογικό χαρακτήρα.

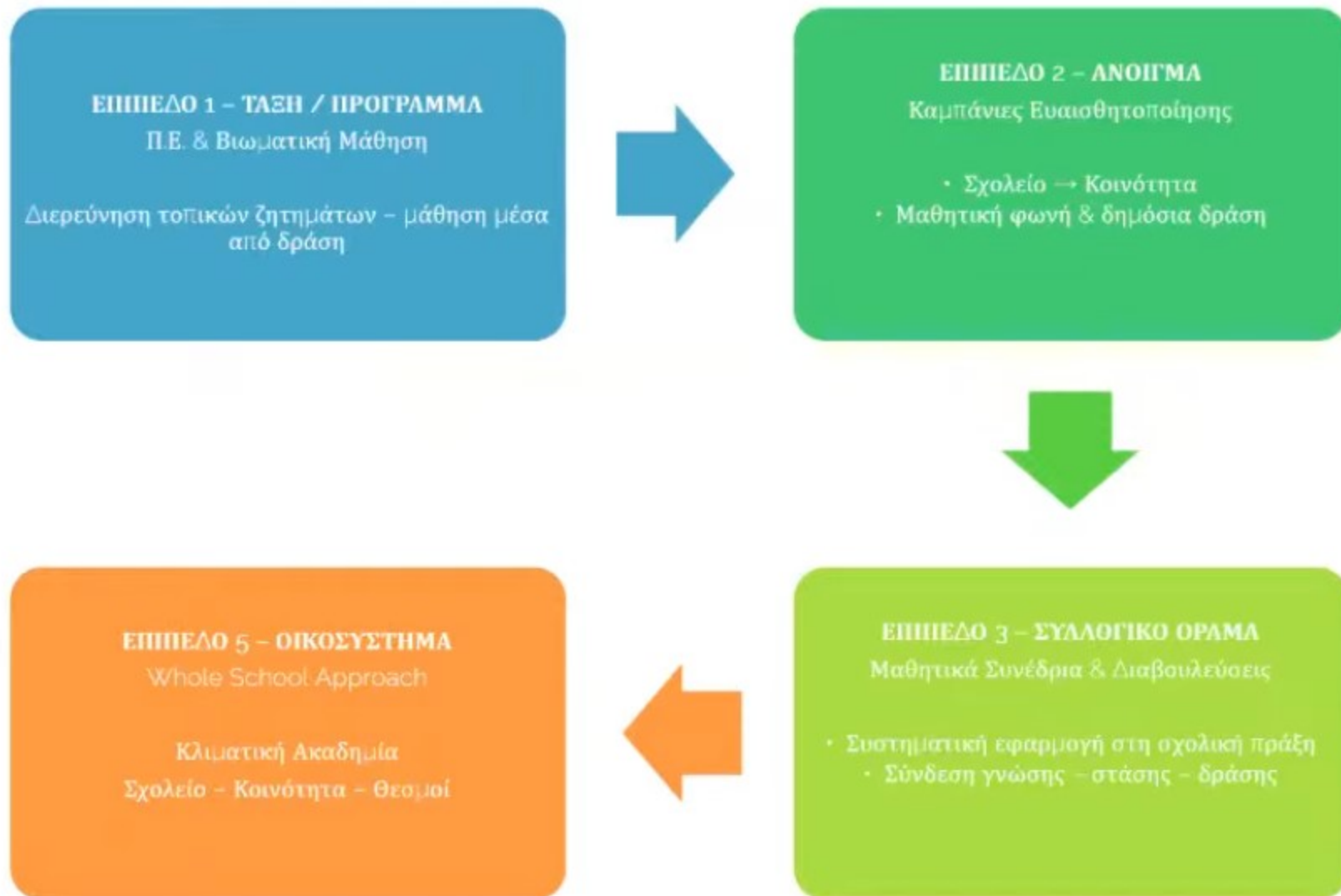
Δράσεις
Ενεργού Πολίτη

Η κλιματική εκπαίδευση έπαψε να είναι επιλογή, έγινε δομικό στοιχείο της σχολικής ζωής.

Whole School Approach

Η σταδιακή μετάβαση από το Τοπικό Δίκτυο στο Οικοσύστημα

Whole School → Whole Community → Whole System

Τέχνη και Κλίμα

- Δημιουργική και αισθητική προσέγγιση της κλιματικής κρίσης μέσα από εικαστικά και παραστατικά projects

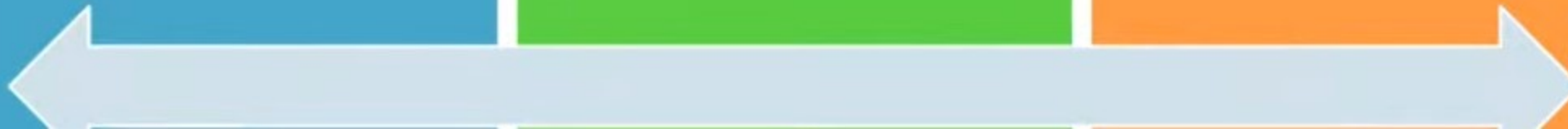
Φεστιβάλ

- Συλλογικές εκδηλώσεις που ενώνουν τη σχολική κοινότητα και την τοπική κοινωνία γύρω από κλιματικές δράσεις

Κλιματική Ακαδημία

- Οικοσύστημα κλιματικής εκπαίδευσης και δράσης μέσω της Κλιματικής Ακαδημίας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού
Διεύθυνση Π.Ε. Γ' Αθήνας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού
Διεύθυνση Π.Ε. Γ' Αθήνας

Maria Dimopoulou

Κλιματική Ακαδημία

Επιμορφωτικό πρόγραμμα ενδυνάμωσης της σχολικής ηγεσίας στην αντιμετώπιση των κλιματικών προκλήσεων

«Σχολεία – Ζωντανές Κοινότητες για το Κλίμα»

Με Ολιστική Σχολική Προσέγγιση (Whole School Approach) και εφαρμογή του πλαισίου της UNESCO – Greening Every School (GES).

Από τη διατοπική συνεργασία
σχολείων στην ενδυνάμωση
της εκπαιδευτικής ηγεσίας
Το Δίκτυο «Σχολεία για το
Κλίμα» και η Κλιματική
Ακαδημία

Η ωρίμανση αυτής της εξέλιξης οδήγησε στην υλοποίηση της Κλιματικής Ακαδημίας Διευθυντών Σχολείων και Στελεχών Εκπαίδευσης, ως επόμενο βήμα συστηματικού εκπαιδευτικού μετασχηματισμού.

Η Κλιματική Ακαδημία διεύρυνε το πεδίο παρέμβασης από το επίπεδο των σχολικών δράσεων στο επίπεδο της εκπαιδευτικής ηγεσίας, ενισχύοντας τη στρατηγική σκέψη, τη συμμετοχική λήψη αποφάσεων και την καλλιέργεια σχολικής κουλτούρας αειφορίας.

Στο πλαίσιο αυτό, η Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης:

- λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος μεταξύ σχολείων, διευθυντών και διοίκησης,
- αναλαμβάνει ρόλο **coach** ηγεσίας, υποστηρίζοντας διευθυντές και στελέχη,
- συμβάλλει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση κοινών στρατηγικών για την κλιματική εκπαίδευση,
- διασφαλίζει τη συνοχή ανάμεσα στις σχολικές πρακτικές και τις εκπαιδευτικές πολιτικές.

Έτσι, η μετάβαση από τα δίκτυα σχολείων στην Κλιματική Ακαδημία αποτυπώνει τη μετάβαση: από επιμέρους δράσεις – σε συστημική αλλαγή.

Τα 8 βήματα για την ολιστική σχολική με- προς την κλιματική ουδετερότητα

Maria Dimitriou

(Τοπικό Δίκτυο «Σχολεία για το Κλίμα» - Κλιματική Ακαδημία)

Σχέδιο Κλιματικής Ουδετερότητας για το Σχολείο μου

Ταυτότητα σχολείου

35^ο Δημοτικό Σχολείο
Περιστερίου
Αρ. εκπαιδευτικών: 12
Αρ. μαθητών/τριών: 201

Προτεραιότητες για τον μετασχηματισμό

1. Καλλιέργεια οικολογικής κουλτούρας
2. Εξοικονόμηση σε Ενέργεια - Νερό
3. Περισσότερο Πράσινο στο σχολείο, στη γειτονιά

SWOT Ανάλυση

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΔΕΞΙΑΣ

1. Διάθεση για συνεργασία
2. καλό παιδαγωγικό κλίμα

1. κτητική υποδομή (μικρή αυλή, χωρίς κήπο, μελέτες χωρίς συνεργασίες απόδοσης)
2. όχι εμπειρία σε περιβαλλοντικά προγράμματα

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Τα Προγράμματα Σχολικών δραστηριοτήτων, οι δράσεις και Έργα Πολίτες, τα Εργαστήρια Δράσεων

ΑΠΕΙΛΕΣ

1. έλλειψη χώρου και απορριμικών τήρων
2. γραφειοκρατία
3. ανεπαρκής φέρτος βουλών

Το όραμα του σχολείου μας

Ένα σχολείο φιλικό προς το περιβάλλον, με χαμηλό ενεργειακό αποτύπωμα, ανοιχτό προς την τοπική κοινωνία, καινοτόμο, ευχάριστο, δημοκρατικό, συνεργατικό (με φορείς, γονείς, άλλα σχολεία)

Ολιστική προσέγγιση (Whole School Approach)

Οδικός χάρτης μετασχηματισμού

2025 - 2026

2026 - 2027

Τομείς που ξεκινάμε

- Πράσινο
- Νερό-ενέργεια

Εμπλέκονται: Εκπαιδευτικοί - Μαθητές Γονείς Δήμος Άλλοι φορείς (σχολεία, οργανώσεις)

Δράσεις που σχεδιάζουμε:

- καλλιέργεια σπόρων
- φύτευση δένδρων/κλήμα
- σχεδιασμός - δημιουργία κήπου

Θα μας βοηθήσουν:

- Οργανώσεις & Φορείς (ΑΣΔΑ, Μουσείο Γραφείο Περιστερίου)
- Δήμος Περιστερίου

Ένα σχολείο:

- με οικολογική κουλτούρα
- με περισσότερες περιβαλλοντικές δράσεις
- με μικρότερο ενεργειακό αποτύπωμα

SWOT Ανάλυση

Δυνατά σημεία (Strengths)

- Τοποθεσία, θέα, γειτνίαση με χώρο πρασίνου & γήπεδα
- Προσεγμένο αισθητικά σχολικό κτίριο
- Νέοι εκπαιδευτικοί με γνώσεις και διάθεση
- Υποστηρικτική Διεύθυνση/Ηγεσία
- Καλή συνεργασία με φορείς, δήμο, πανεπιστήμια

Ευκαιρίες (Opportunities)

- Συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών
- Συνεργασία με τον δήμο και τον Σύλλογο Γονέων & Κηδεμόνων
- Υποστήριξη από την Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής εκ/σης κ Νιάρχου
- Αξιοποίηση χορηγιών

Μαρία Διμοπούλου
Αδυναμίες (Weaknesses)

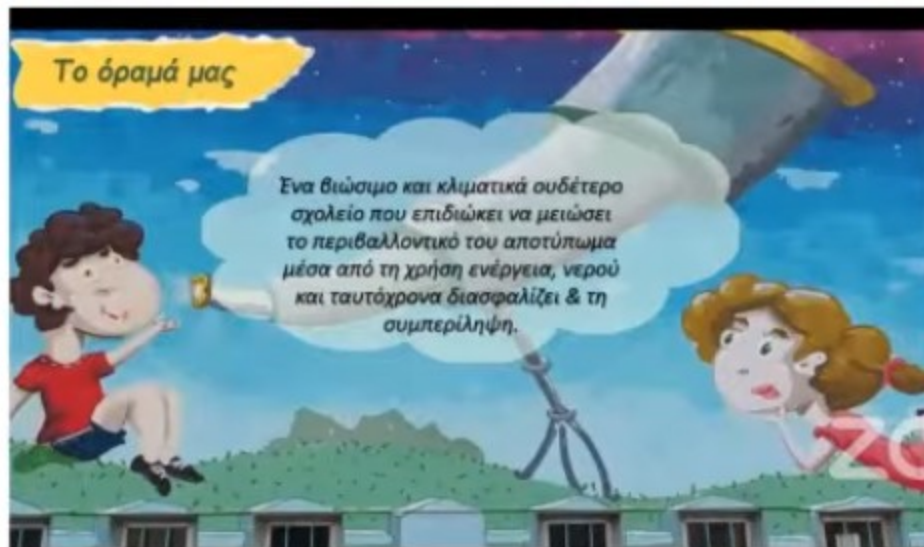
- Δυσκολία στην ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σε ανάληψη προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκ/σης
- Φόρτος εργασίας λόγω αναλυτικού προγράμματος
 - Περιορισμένοι χρόνος
- Αδιαφορία γονέων αναφορικά με την εμπλοκή σε περιβαλλοντικά ζητήματα
 - Υποστελέχωση σχολικής μονάδας

Προκλήσεις (Threats)

- Ασφυκτική πίεση λόγω γραφειοκρατίας και έλλειψη χρόνου
- Ψυχική κόπωση και έλλειψη θετικής διάθεσης των εκ/κών
 - Καχύποπτοι - αρνητικοί γονείς

Το όραμά μας

Ένα βιώσιμο και κλιματικά ουδέτερο σχολείο που επιδιώκει να μειώσει το περιβαλλοντικό του αποτύπωμα μέσα από τη χρήση ενέργεια, νερού και ταυτόχρονα διασφαλίζει & τη συμπερίληψη.

Maria Dimopoulou

Το παράδειγμα της Α' Αθήνας και του Τοπικού Δικτύου «Σχολεία για το κλίμα» δείχνει ότι **ο εκπαιδευτικός μετασχηματισμός:**

- δεν προκύπτει από μεμονωμένες δράσεις,
- απαιτεί χρόνο, συνέχεια και εμπιστοσύνη,
- χρειάζεται δομές συνεργασίας και υποστήριξης,
- βασίζεται σε ανθρώπους που εμπυχώνουν και ενδυναμώνουν.

Ο Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σήμερα

Στην εποχή της κλιματικής κρίσης, ο
Υπεύθυνος ΠΕ:

- μεταφράζει την εκπαιδευτική Πολιτική σε Πράξη,
- στηρίζει εκπαιδευτικούς και σχολικές ομάδες,
- λειτουργεί ως μέντορας και coach,
- δημιουργεί γέφυρες μεταξύ σχολείων, διοίκησης και κοινωνίας,
- συμβάλλει στον μετασχηματισμό της σχολικής κουλτούρας.

Από τη γνώση στη δράση – από τη δράση μετασχηματισμό

***Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση δεν αλλάζει τον κόσμο από μόνη της.
Αλλάζει όμως τα σχολεία — και τα σχολεία μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο.***

Δίκτυο "Σχολεία για το Κλίμα" και ClimEduAct/Πρωτοβουλία για την κλιματική εκπαίδευση και δράση

Ένα Οικοσύστημα Κλιματικής Εκπαίδευσης και Δράσης σε Εθνικό και
Ευρωπαϊκό Πλαίσιο

ClimEdu ACT

@schools4climate

@schools4climate

Από το Τοπικό στο Εθνικό

Οι επιμορφώσεις άρχισαν να έχουν ζήτηση από συναδέλφους από όλη τη χώρα. Αυτή η ανάγκη μας οδήγησε σε έναν αναστοχασμό: αντιληφθήκαμε ότι έπρεπε να ενδυναμώσουμε την ηγεσία των σχολείων για να επιτύχουμε πραγματικό μετασχηματισμό.

Κλιματική Ακαδημία

Ο αναστοχασμός ανέδειξε την ανάγκη ενδυνάμωσης της ηγεσίας των σχολείων. Σχεδιασμός και υλοποίηση της Κλιματικής Ακαδημίας για στελέχη εκπαίδευσης με σκοπό την υποστήριξη της ολιστικής σχολικής προσέγγισης.

ClimEdu

ACT

@schools4climate

Αρχική

Ποιοι είμαστε

Σχολεία για το κλίμα

Κλιματική Ακαδημία

Επικοινωνία

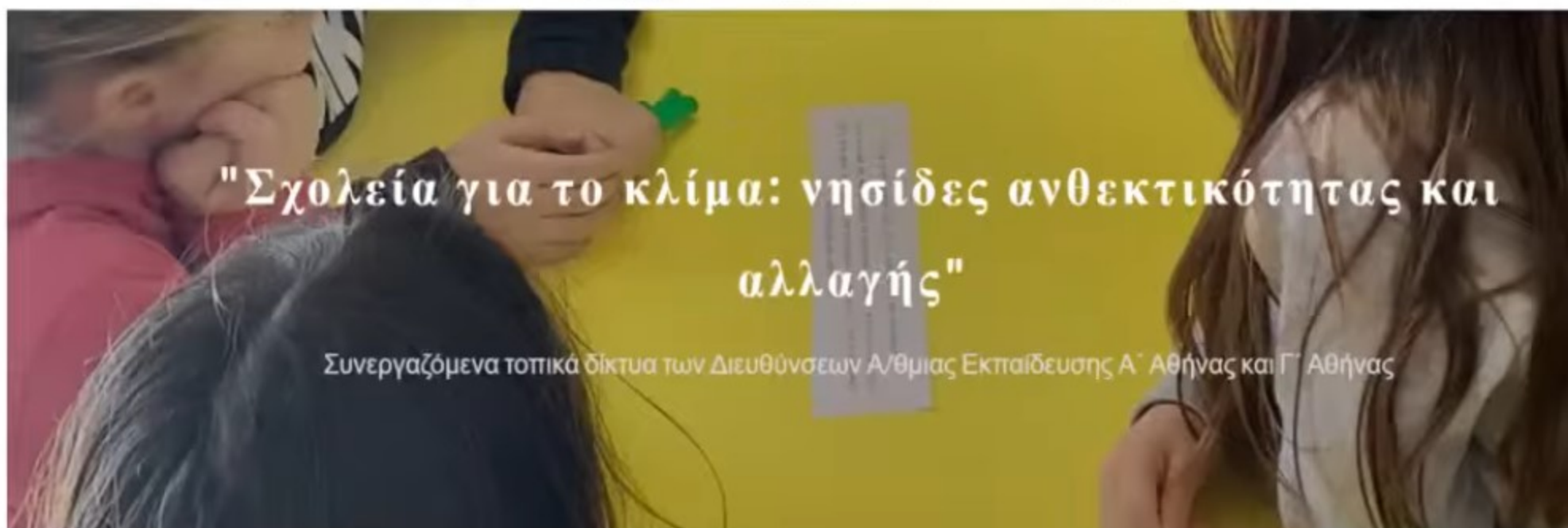
Πρωτοβουλία για την Κλιματική
Εκπαίδευση και Δράση

Η εκπαίδευση μπορεί να
αλλάξει τον κόσμο. Μαζί,

Η δράση που ξεκίνησε με το *Schools4Climate* μεγαλώνει
και εξελίσσεται σε μια νέα, πιο δυναμική πλατφόρμα. Η
Πρωτοβουλία για την Κλιματική Εκπαίδευση και Δράση

- Αρχική
- Ποιο είμαστε
- Σχολεία Δικτύου
- Επιμορφώσεις
- Ενεργός Πολίτης
- Καμπάνιες
- Εργαστήρια Δεξιοτήτων
- Βιβλιοθήκη
- Δράσεις δικτύου
- Δράσεις σχολείων
- Τριήμερο Μαθητικό Συνέδριο, Ελευσίνα
- Ενημερώσεις
- Επικοινωνία

Από την τάξη στην κοινωνία

Μέσα από τη συμμετοχή στο Σύμφωνο για το Κλίμα, οι ιδέες και οι δράσεις των σχολείων του Τοπικού Δικτύου συναντούν άλλες πρωτοβουλίες για το περιβάλλον και την ανθεκτικότητα.

Η φωνή των μαθητών/τριών μας γίνεται μέρος ενός ευρύτερου διαλόγου.

ΠΟΛΕΜΟΣ - ΕΙΡΗΝΗ